

Történelmi dokumentumok

II. rész
2010 – 2013

Embermentés 1945
Konceptió per 1953

Szabó Tamás
2013. január
München / Budapest
dbforum@online.de

Tartalom

Bevezetés

Világ Igaza kitüntetés

A Szombat újság a kitüntetéséről

Egy iskolatárs véleménye, aki apámat személyesen ismerte

Fleischmann Ottó

Fáklya 1947 politikai hetilap, folytatásokban, 15 oldalon apámról

Szemes Anna naplója 57 oldalon, 1944. március 19. 1945. január 16.

Fabienne Regard az Európa Tanács (Strasbourg) munkatársa

Gadó János cikke 2012. májusban, a Szombat újságban

Az 1953-as "Wallenberg gyilkosság" koncepciós per

Történelmi panelbeszélgetés a Magyar Tudományos Akadémián

Martonyi János külügyminiszter beszéde

Szabó Tamás beszéde

Időrend 1990 – 2013

Köszönet

Kapcsolatos szövegek, fényképek

Irodalom

Bevezetés

Apám Szabó Károly 2012. november 12-én, 68 évvel az embermentés és 6 évvel a megmenekültek tanúbizonysága után megkapta a Világ Igaza kitüntetést a jeruzsálemi Yad Vashem intézettől. A Külügyminisztérium Budapesten történészi panelbeszélgetést rendezett 2012. december 6-án az 1953-as "Wallenberg koncepció s perséről", Wallenberg egykori segítőinek, apámnak tragikus sorsáról a Magyar Tudományos Akadémia felolvasótermében.

Ez a kötet folytatása a 2011. áprilisban a Széchényi könyvtárban megjelent gyűjteményemnek. Az első kötet itt található <http://mek.oszk.hu/09400/09414/index.phtml>

Milyen dokumentumokat gyűjtöttem 2011. április óta? Ezek az első kötetből hiányzottak.

- 2011. májusban az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltárban kaptam az iratmásolatokat az apámmal kapcsolatos 1953-as "Wallenberg koncepció s perséről".
<http://mek.oszk.hu/09600/09621/pdf/>
- 2011. október 6-án Dr. Kende György az „Új Kelet” izraeli újságban részletezte apám elismerése érdekében megtett, 5 év óta sikertelen erőfeszítéseket, a megmenekültek tanúvallomásait, a nemzetközi Raoul Wallenberg Alapítvány, 30 izraeli közéleti személyiség, magyar történészek támogatását.
- Az Európa Tanács szervezésében 2011 ősszel francia történészek látogatták meg Budapesten a Wallenberg emlékhelyeket. A budapesti Francia Intézetben előadást tartottam apám, Szabó Károly Wallenberggel kapcsolatos sorsáról. Az Európa Tanács munkatársa Fabienne Regard Mailben kérdéseket intézett a Világ Igaza intézet igazgatójához apám elismerésével kapcsolatban. Válaszokat kapott melyekből több tévedés is kiderült. Ígéretet kapott, hogy 2012 tavasszal felülvizsgálják apám ügyet.
- Gadó János a „Szombat” újság szerkesztője 2011. decemberben, levélben érdeklődött a Világ Igaza intézetnél. Ígéretet kapott, úgy mint Fabienne Regard, hogy 2012 tavasszal felülvizsgálják apám ügyet. 2012. májusban Gadó János „Embermentő elismerésre várva” címmel cikket írt.
- 2012. szeptemberben személyes meghallgatást kértem a müncheni izraelita közösség irodájától. Véletlenül aznap, amikor a beszélgetésre meghívtak, október 29-én volt Charlotte Knobloch elnöknő 80. születésnapja. Személyes meghallgatásom után, két héten belül megszületett apám elismerése amit Irena Steinfeldt levélben igazolt nekem. Nem szabad elfelejteni az előzményeket, azokat, akik évekig kitartóan támogatták apám elismerését. Különösen Dr. Kende György több éves munkája volt jelentékeny a kedvező döntés előkészítésében. Gadó János és Fabienne Regard is támogattak az utolsó évben.
- Otto Fleischmann a svéd követségen apám barátja volt angol nyelvű Wallenberg könyvek tanúsága szerint. Fleischmann hagyatéka 2012. február 15-én megjelent az interneten az Open Library katalogusban. Másolatokat kértem a washingtoni Library of Congress levéltártól. Fontos dokumentumok apámról, Szabó Károlyról, Szalai Pálról, Wallenbergéről.
- Otto Fleischmann hagyatékában található az 1947-es Fáklya magyar politikai hetilap írása apám embermentő tevékenységéről.
- Szemes Anna naplót írt az 1945. március 19-i német megszállástól Budapest ostromának végéig. A naplót anyám hagyatékában találtam meg. Alapos, több mint 50 oldal dokumentum erről a történelmi időről.

Világ Igaza kitüntetés

YAD VASHEM

יד ושם

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

Jerusalem, 12 November 2012

Mr. Tamás Szabó
Bernhard-Rössner-Str. 13
82194 Gröbenzell/München
Germany

Dear Mr. Szabo,

We are pleased to announce that the Commission for Designation of the Righteous has decided to **award the title of "Righteous Among the Nations"** to your late father, **Szabó Károly**, for help rendered to Jewish persons during the period of the Holocaust at the risk of his life.

A medal and certificate of honor will be mailed to the Israeli embassy in Berlin, which will organize a ceremony in his honor. Please take into consideration that the process of preparing the awards will take at least one month. In the future his name will be added on the Righteous Honor Wall at Yad Vashem.

We should appreciate receiving photos of your father, preferably of the wartime period. We kindly suggest that you establish contact with the Embassy - see contact information below - in order to learn of their plans for the ceremony and its date.

Sincerely yours,

Irena Steinfeldt
Director, Dept. for the Righteous

A Szombar újság a kitüntetéséről, Gadó János írása

Szabó Károly a vészkorszak hónapjaiban Wallenberg közeli munkatársaival működött együtt. Cikkünkben is idézett visszaemlékezéseiben Konrád György is megemlékezik róla. Nevét nem említ ugyan, de valószínűsíthető, hogy az általa leírt életmentő akció egyik főszereplője Szabó Károly volt. Az általa megmentettek azért nevezték "bőrkabátos ember"-nek, mert valódi nevét nem ismerték.

Szabó Károly

Szabó, balszerencséjére, nem hagyta el Magyarországot 1945 után, így 1953-ban az anticionista per vádlottjának szemelték ki, és a valószínű tragikus végkifejlettől csak Sztálin halála mentette meg. 1964-ben, elfeledetten halt meg Magyarországon.

Embermentő tetteiről nem beszélt, 1948 után ez nem volt téma Magyarországon. Így még fia, Szabó Tamás is másoktól tudta meg, mit is tett apja a Vészkorszak idején. Ekkor kezdte meg 16 évig tartó erőfeszítését, melyet végül 2012 novemberében koronázott siker: a Jad Vasem apját is a népek igazának nyilvánította.

A Németországban élő Szabó Tamás 2012. december 6-án, 11.15-kor mond emlékbeszédet apjáról a Magyar Tudományos Akadémia felolvasótermében, azon a történelmi beszélgetésen, melynek témája „a Wallenberg koncepció per, és Wallenberg egykori segítőinek tragikus sorsfordulói”.

Lapunk üdvözlí a Jad Vasem bizottságának döntését, melyben több mint valószínű, hogy a Szombat figyelemfelhívó cikkének is része volt.

Egy iskolatárs véleménye aki apámat személyesen ismerte

Kedves Tamás,

egész nap foglalkoztatott a reggeli híred, és most még egyszer szeretném megírni Neked, milyen örömet szerzett ez nekem. Nem csak azért, mert személyesen is ismerhettem Apukádat, hanem azért is, mert olyan kevés magyar van Yad Vashem-ben, pedig olyan nagy a közös felelősségünk a 600.000 más hitű magyarért, akik nemzeti lelkiismeretünket terhelik. Nagyon büszke vagyok, hogy ismerhettem Öt - bár igazán jellemző neveltetésünkre, iskoláinkra, akkori szellemi-politikai-kulturális környezetünkre, hogy gyerekként erről soha nem szerezhettem tudomást. Apukád akkori helytállásáról csak későbbi írásaidból értesültem - elgondolkodtató és elszomorító. Nagyon remélem, hogy noha az ünnepség Berlinben lesz, sikerül majd valamilyen módon a magyar közvéleménnyel is megismertetned és példaként elterjesztened a jó hírt, hogy ilyen magyarok is voltak akkor!

Baráti öleléssel,
Sándor

Prof. Dr. Sándor Suhai

German Cancer Research Center / DKFZ

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/PDF-all-engl-deut/Sandor%20Suhai%2065.pdf>

Fleischmann Ottó

*Jobbról: Wallenberg, Fleischmann
1945. december Üllői út 2-4*

*Dr. Fleischmann Otto 1944. augusztus
a svéd követség igazolványán*

Otto Fleischmann Papers, Manuscript Division, Library of Congress, Washington, D.C. Copyright in the unpublished writings of Otto Fleischmann has been dedicated to the public.

Otto Fleischmann was born in 1896. A medical doctor, he was taught psychoanalysis by Sigmund Freud in Vienna where he was associated with other psychoanalysts including Anna Freud.

After the German Nazi takeover of Austria, Fleischmann went to Budapest, Hungary. In 1944, with the German occupation of Hungary, he received protection from the Swedish Foreign Ministry through diplomatic cover provided by Raoul Wallenberg. Fleischmann subsequently worked with Wallenberg in his efforts to save Jews in Hungary, 1944-1945.

After the war, he returned to Vienna to work with psychoanalyst August Aichhorn. By 1951, Fleischmann had joined the Menninger Foundation in Topeka, Kansas. He died in 1963.

*1962 USA Menninger Foundation, jobb oldalon Anna Freud,
középen Otto Fleischmann*

1944. novemberében léptem érintkezésbe Szabó Károlyval, akiről megtudtam, hogy régebből személyes kapcsolatai vannak Szalai Pálhoz, aki akkoriban a Nyilas kereszties Pártnak a Rendőrségben kiküldött megbízottja volt.

Szabó kezdettől figyelemmel kísérte, hogy ő csak információkkal tud a Kúvetség szolgálatára állni, melyek főleg azokra az esetekre vonatkozhatnak, ha a Kúvetságot, illetőleg a kúvetségi vagy a védett házakat az ugynevezett hivatalos Párt részéről veszély fenyegetné. Az volt a szándéka, hogy a Pártnak esetleg tervbe vett erőszakos lépéseiről engem idejekorán értesítsen, mely szándékát oly kitűnően vitte keresztül, hogy információi alapján többször közölhettem a Kúvetség részére fontos adatokat Wallenberg kúvetségi titkárral. Ebben az időben Szabónak hivatalos kapcsolata a Kúvetséggel nem volt.

December 24-én a Nyilasok és nyilas pártszolgálatosok betörttek a Gyopár u.8. és Kelenhegyi u.21. alatti kúvetségi épületekbe, onnan az ott talált diplomatákat, összes kúvetségi alkalmazottakat és személyeket elhurcolták a Radetaky laktagába és a nagy gettóba. Ekkor felkértem a Kúvetség nevében Szabót, hogy legyen segítségre a gettóba hurcolt svéd diplomaták és kúvetségi alkalmazottak kiszabadításában. Szabó nem tagadta meg segítségét és aznap este az elhurcoltak vissza is kerültek a Kúvetségre. Ettől az időponttól kezdve Szabó a Kúvetség szolgálatában állott.

Szabó ténykedése két részre osztható, és pedig, hogy Wallenberget és engem Szalaival összehozott és vállalta közöttünk az összekötő szerepet, továbbá, hogy minden esetben, midőn személyében cselekedhetett, a Kúvetség szolgálatára állott. Mindkét fajta ténykedését külön tartom fontosnak részletezni.

A mód, ahogyan Szabó Szalai és közöttünk /Wallenberg és én/ az összekötő szerepét játszotta, igen nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Szalai a Kúvetség védenője, sőt az egész budapesti zsidóság érdekében cselekedhetett. Szabó ehhez a munkájához nemcsak egész tehetségét és képességeit vetette latba, hanem minden nehézséggel, még az életveszéllyel is dacolva, követte céljainkat. Így tehát a Kúvetség

-2-

által elért és felbecsülhetetlen értéku eredményekhez igen nagy mértékben Szabó járult hozzá eléggé nem méltatható módon és mértékben.

Szabó ténykedését, ahol személyes kiállásra került a sor, egyenest a villámgyors elhatározás és a minden veszéllyel való dacolás jellemezte.

Egy alkalommal, midőn a nyilas banditák egy árvadásból kis gyermekeket hurcoltak el, éjszaka ment el velem kikutatni a gyerekek hollétét.

A Révay utcai követségi házba betörték a nyilasok, hogy ott lakó tisztviselőinket kirabolják és őket elhurcolják. Szabó habozás nélkül vállalta az életveszélyes feladatot, hogy mint a Követség alkalmazottja fel fog lépni a Révay utcában a nyilasok ellen, amely ténykedése teljes sikerrel járt.

Egy napon Szabó, Dr. Hegedűs Pál és én az ostrom alatt utban voltunk a Harmincad utcából az Üllői út felé. Utközben egy nyilas karaszalaggal ellátott katona megtámadott bennünket és Hegedűst és engem lelövélssel fenyegetett. Szabó gondolkodás nélkül bevonta a nyilast egy kapu alá, ahol erőlyes és bátor fellépésével sikerült őt lezserelni, időközben pedig mi elmenekülhettünk. Szabó ebben az esetben is az életét kockáztatva, mert fegyvertelenül lépett fel egy felfegyverzett egyénnel szemben.

1945. január 8-án a nyilasok az Üllői út 4. számú követségi épületből elhurcoltak 170 követségi tisztviselőt, illetve azok családtagjait. Midőn Szabó az eseményről értesült, azonnal akcióba lépett, személyesen ment el a Főkapitányságra, kérte ottan az azonnali intézkedéseket az elhurcoltak megmentésére és visszahozatalára, követelte ráadó-autóknak azonnali utnakindítását. Azután Szabóval együtt elmentek a Ferenc körúti nyilaspárthoz és miután meggyőződtek arról, hogy az elhurcoltak hiánytalanul megvannak, visszakisérték őket az Üllői út 4. alá.

Budapest ostroma idejében, amikor a városban való küzdelem halálos kockázattal járt, és a Követség zsidó tisztviselői és őket fenyegető nyilas veszély miatt mind nehezebben küzdelekedhettek, Szabó önként vállalta az összekötő szerepét a központi iroda és a város

-3-

különböző részein lévő többi iroda, valamint a védett házak közt. Ilyen alkalmakkor Szabónak több esetben sikerült védettjeinket a nyilasok elhurcolásától megmenteni. De ettől eltekintve is a követségi irodák és védett házak lakóira, akik akkoriban a világtól elszárv és a nyilas veszélytől való állandó halálfélelemben éltek, Szabó látogatásai igen megnyugtató hatással voltak.

A tárgyalásainkra Szalaival, a rendőrfőkapitánysággal, a szvidó ügyek megbízottjával, Löcsyvel és más hivatalos szervekkel Szabó számtalanszor kísért Wallenberget és éppen olyan időkben, mikor az ostrommal járó veszélyektől eltekintve Wallenberg a nyilasok személyes fenyegetéseinek és bosszujának volt kitéve, ami Szabóra néve is életveszélyes volt. Ezt a kockázatot Szabó tudatosan vállalta.

Indíttatva érzem magam, hogy leszögezze, miszerint ezekért a nemcsak a svéd védelem alatt álló személyek és az egész budapesti szvidóság érdekében, hanem az emberiség és a magasabb ideálok szolgálatában kifejtett önfeláldozó tevékenységéért Szabó sohasem kért és fogadott el semmiféle ellenszolgáltatást.

Mint Wallenbergnek az utolsó időkben legközelebb álló munkatársa, az ő távollétében jogom és kötelességem, hogy ne csak a magam részéről, hanem Wallenberg, a svéd védettek, sőt az egész budapesti szvidóság nevében is hálás köszönetet töltsököljak Szabónak felbecsülhetetlen és elvulhetetlen szolgálataért.

Budapest, 1945. április 10.

Fleischmann Ottó a svéd követségen apám barátja volt (angol nyelvű Wallenberg könyvek tanúsága szerint). Ezért kerestem további nyomokat az interneten.

Fleischmann hagyatéka 2012. február 15-én megjelent az interneten az Open Library katalogusban. Másolatokat kértem a washingtoni Library of Congress levéltártól. Érdekes, korábban ismeretlen dokumentumok apámról, Szabó Károlyról, Szalai Pálról, Wallenbergről.

Fleischmann Bécsben tanítványa volt Freud Zsigmondnak. Ő motiválta 1944-ben apámat, hogy segítsen az embermentésben. 1944. októberben Fleischmann tapasztalta, hogy Wallenberg lehetőségei beszűkültek, ezért nyilas kapcsolatokat keresett. Apám, Szabó Károly gyerekkori barátja Szalai Pál magas rangú nyilas, rendőrségi összekötő volt. Apám kezdetben csak felderítésre vállalkozott, de 1944 karácsonykor Fleischmann kérésére az elhurcolt svéd diplomátákat mentette. A „titokzatos bőrkabátos” szerep apámnak valószínűleg Fleischmann pszichológus kezdeményezése volt. Otto Fleischmann hagyatékában található az 1947-es Fáklya magyar politikai hetilap írása apám embermentő tevékenységéről, erről a „titokzatos bőrkabátos” szerepről.

A „titokzatos bőrkabátos”

Fáklya hetilap 1947-ben apámról Fleischmann Ottó hagyatékában

(A „titokzatos bőrkabátos”, aki a nyilas rémuralom idején, főként a körülzárt Budapest ostroma alatt, halálmegvető bátorsággal segített az üldözötteknek, s különleges összeköttetéseit vakmerően kihasználva, beférkőzött a német csapatok és a nyilasok vezetői közé is, hogy ott kikémlelje terveiket, a közelmúltban meghívást kapott Svédországba, a Wallenberg-családhoz. Ezzel kapcsolatban a FÁKLYA felszólította a „titokzatos bőrkabátos” életmentőt — valódi nevén Szabó Károlyt, — mondja el rendkívüli élményeit lapunk hasábjain. Szabó Károly eddig azokról az eseményekről számolt be, amelyek Budapest körülzárása előtt zajlottak le. Most már a szovjetgyűrű bezárult a gyilkosok hatalmába került főváros körül, melynek népe — különbség nélkül, — epedve várja a szabadítókat.)

Visszavittém az elhurcolt követségi tisztviselőket a svéd szociális akció központi irodájába, az Üllői-útra. Haladéktalanul új tanácskozást kezdtünk az éppen megmentett Fleischmann doktorral és Wohl direktorral, aki a központi iroda egyik vezetője volt. Mások előtt nem akartam mutatkozni. Rendkívül fontos volt, hogy mennél kevesebb ember lásson, hiszen nem tudhattuk, ki az áruló a személyzet közül. De

Fáklya 1947 politikai hetilap, folytatásokban, 15 oldalon apámról

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/Faklya/Faklya%201947%20januar.pdf>

vagy itt

<https://docs.google.com/file/d/0B7mq3gQZeftMdmRuQkQyTS1vVXc/edit>

Königliche
Schwedische Gesandtschaft
Budapest

ШВЕДСКОЕ КОРОЛЕВСКОЕ
ПОСОЛЬСТВО
БУДАПЕШТ

Сим удостоверяется, что с личностью
Г-на ОТТО ФЛЕЙШМАНН
связаны шведские интересы. Внима-
ние ответственных властей обращается
на то, что вышеупомянутый находится
под защитой Шведского Красного
Креста.

ШВЕДСКОЕ КОРОЛЕВСКОЕ ПОСОЛЬСТВО, ДОСВЕДЧАЕТ, ЖЕ

Флейшманн Отто др. БЕСТ ЧИНОВНИКОМ

ПОСОЛЬСТВА.

БУДАПЕШТ, 18. I. 1945.

Wallenberg
СЕКРЕТАР

Fleischmann orosz igazolványa, Wallenberg aláírással -1944. január 18.

KÖNIGLICH
SCHWEDISCHE GESANDTSCHAFT
Soziale Abteilung
Dr. Fleischmann Ottó

Raoul Wallenberg Svéd Kir.Követségi titkár és sofőrje, Langfelder Vilmos, a Vörös Hadseregnek Budapestre való bevonulása, azaz 1945. január 17-e óta, nem adtak életjelt magukról.

Kérem az Államrendőrséget - amennyiben módjában áll - nevezettek sorsáról, illetve tartózkodási helyéről információkat beszerezni. Nem kell külön hangsúlyoznom, hogy Wallenberg, aki 1944 nyara óta a budapesti Svéd Kir.Követség Humanitárius Akcióját vezette, ezen minőségében olyan önfeláldozó, szavakkal nehezen kifejezhető nehéz és nemes munkát végzett, hogy nemcsak a budapesti, illetőleg magyar zsidóság, hanem az egész kulturált emberiség elismerését és háláját kiérdemelte. A sorsáért való aggodalom indít arra, hogy részünkre rejtélyes eltűnésének körülményeit tisztázzuk.

Wallenbergnek az eltűnését megelőző körülményeiről és napjairól a következő adatok állnak rendelkezésemre:

Az ostromállapot megkezdésével és ennek folytán a nyilas gyilkosok garázdálkodásának növekedésével úgy Wallenberg, mint az általa védettek fokozottabb üldöztetésnek és életveszélynek voltak kitéve. Így alig várta, hogy az oroszok bevonulásával az orosz katonai hatóságnál azonnal jelentkezheessenek, főleg azért is, hogy ezen katonai hatóságok figyelmét a külföldi és a nagy gettó sorsára felhívja.

A bevonulás előtti utolsó hetekben Wallenbergnek állandó lakhelye nem volt. Néhány éjszaka kivételével január 13-ig az Üllői ut 4. sz. alatti követségi iroda pincéjében aludt. 13-án este, mikor az oroszok bejövetele már egy-két napon belül várható volt, azzal bucsuzott el tőlem, hogy igyekszik az oroszok felé menni, hogy velük mi-

- 2 -

nél előbb felvehesse az érintkezést. Ahogy később kiderült, a 13-1 és 14-1 éjszakát - amint ezt a tervét előzőleg említette is nekem - a Benczur utcában töltötte. Azóta személyesen nem találkoztam vele, azonban hitelt érdemlően megtudtam, hogy 17-én délelőtt soffőrjével - Langfelderrel - együtt, aki azonban már nem a Wallenberg autóját, hanem egy idegen kocsit vezetett, orosz tisztek kíséretében, akik a kocsit motor-kerékpáron követték, megjelent a Tatra u. 6. sz. alatti követségi irodánál, ahol az orosz uraknak a svéd védelem alatt álló házakat megmutatta. Onnan azonnal távozott, hogy az orosz hadsereg főhadiszállására akar menni. Wallenbergéről és Langfelderrel azóta semmi hír nincs.

Budapest, 1945. április 20.

Fleischmann Ottó

Az orosz igazolás Fleischmann Ottó hagyatékában, Wallenberg aláírásával érdekes: 1945. január 18. az igazoláson a dátum. Több forrás szerint Wallenberg akkor már Debrecenben volt.

A fenti 1945. áprilisi levél tanúsága szerint Fleischmann január 18.-án már nem találkozott Wallenberggel, persze lehet, hogy Fleischmann korábban megkérte Wallenberget egy orosz nyelvű igazolásra, ami szerint ő a svéd követség munkatársa és Wallenberg a Benczur utcában a Vöröskeresztnél hátrahagyta az igazolást. Erre utal a Vöröskereszt pecsét is felül az igazoláson.

Szemes Anna naplója 1944. március 19. - 1945. január 16.

Budapest, 1946. március 5.

Drága Rossykáim!

Levelidet megkaptam, azt mondanom sem kell, hogy milyen kimondhatatlanul nagy örömet okoztál náluk. Nagyon jól esik, hogy minden annyira érdekel és én ezt viszonzni akarom avval, hogy leirom részre az egész történetet 1944. március 19-től, 1945. január 16.-ig.

Nem akarok szálnalmat ébresztani Benned, mikor az élményeimet leirom, mert nem vagyok sajnálatraméltó, azokhoz a martirokhoz képest, akik évekig senyvedtek a német halálgyárakban a legelképpzelhetlenebb kínzások között. Az ellenállási haralom vértanuihoz se hasonlits engem, akik a legnagyobb hőstetteket vitték végbe és ha a Külföld előtt még maradt egy kis becsületünk nekünk magyaroknak, azt nekik köszönhetjük. Elsősorban Bajcsy-Zsilinszky Endrének.

A szenvedés jogán nem kívánok sem a sorstól, sem az emberektől különleges bánásmódot. Természetesnek tartottam, hogy a felszabadulás után ást kaptam akezembe a 39 kilómmal, tetvesen, rongyosan, vérhassal, pedig a hat helyen elhagyott holmin után kellett volna futni, vagy tetőt irtani, vagy betegen feküdni, vagy lakást keresni.

Tele vagy kérdésekkel, én azonban 25 szóban nem tudom elmondani majdnem egy év véres, szennyes, tragikus történetét. Kérdezed, megmaradtak-e a butoraim, ékszereim, bundám? Aki már Hitler iskoláját kijárta, az nem anyagi, azt nem érdeklik az ilyen dolgok, mert hiszen az minden pótolható, és dolgozom, meg is fogom szerezni.

Azok fájnak, akik martirhalált haltak és nem térnek soha vissza, pótolhatatlan irt hagyva maguk után. Fáj a romblás, a pusztítás. A mi régi szép Budapestünk romokban hever, büszkeségeink a hidak, végtelenül elszomorító látványt nyujtanak, roncsként a vízbe robbantva. Ez fáj, de nem olyan tárgyak, amelyeket meg lehet szerezni.

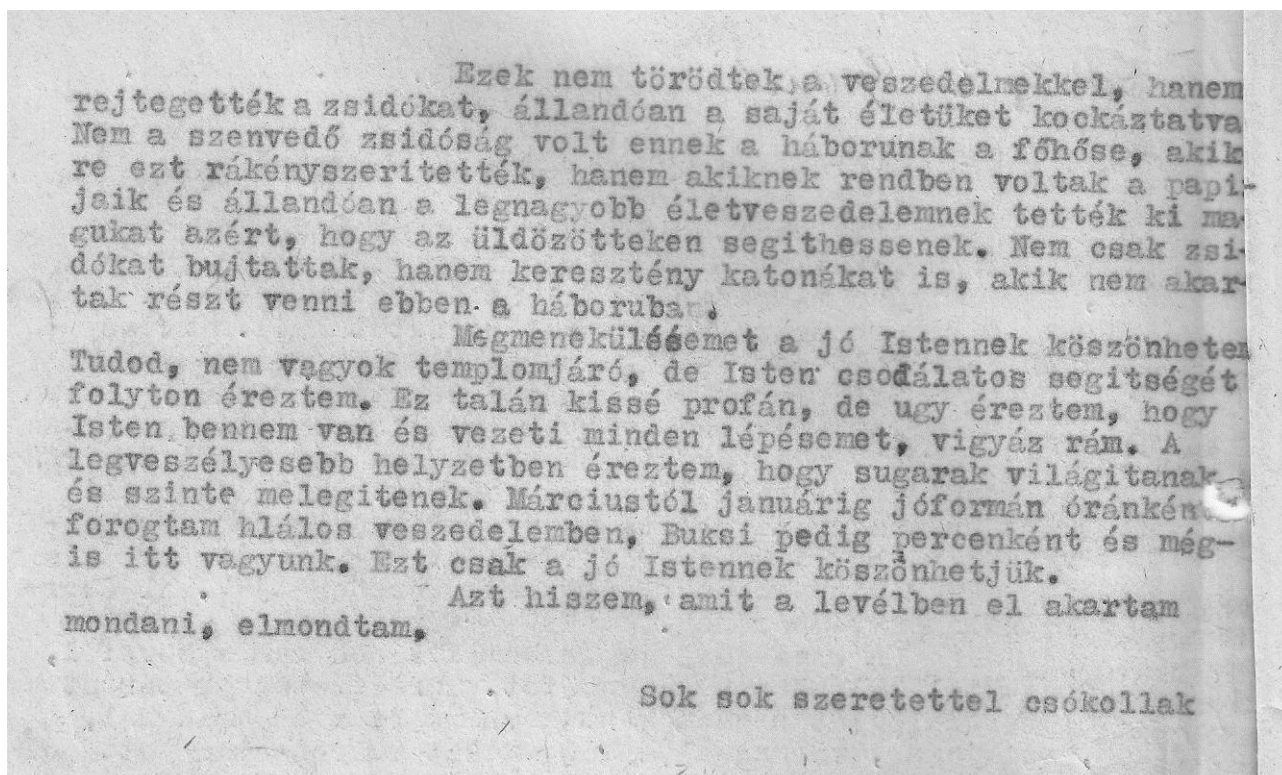
A jó szándék meg van bennem ennek a történetnek a megírásához, de többek között a kényelmes kis lakásomat vesztettem el és most nincs egy nyugodt sarkom, ahol zavartalanul írhatok. Isten segítségét kérem munkámhoz.

Ugy irok meg mindent, ahogy én láttam. Sokszor talán nem irok a helyzethez illő komolysággal, de megtaláltam a tragédiában a humort és így éreztem, így láttam, tehát így irom. Ugy, mintha ketten ülnék egy szobában és én mesélnék Neked, úgy akarom megírni.

Valószínűnek tartom, hogy felolvasod barátainak, mert az Édesanyádnak irt leveledben olvastam, hogy mindenkit érdekel, de ez nem fog engem befolyásolni, nem leszek cikornyás.

A Külföld a lehető legrosszabb véleményekkel van rólunk magyarokról, ezt is meg szeretném cáfolni, még pedig úgy, hogy nem szabad általánosítani. Mert mindenhol vannak jó és vannak rossz emberek, hát nálunk is csak így van.

Sok százezer zsidó nevében is köszönetet kell mondanom, annak a sok, a szó legnemesebb értelmében vett kereszténynek, akik avval, hogy a sárgácsillaghoz csatlakoztak és segítették a baloldali mozgalmakat, sokan martirhalált haltak, szenvedtek, megkínzottak. A megmaradt pesti zsidók legtöbbje ezeknek köszönheti az életét.

Szemes Anna naplója 57 oldal, 1944. március 19. – 1945. január 16.

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/Szemes%20Anna%20magyarul/Szemes%20Anna%201944-45.PDF>

vagy itt

<https://docs.google.com/file/d/0B7mq3gQZftMQWt1ZmNUMXFnSlk/edit>

Szemes Anna (Klein Anna) férje Szemes Kálmán apám, Szabó Károly kollégája volt 1940 óta. Azon a napon, amikor én megszülettem 1944. május 18-án Szemes Kálmánt munkaszolgálatra hurcolták el Szerbiába. Csoportjában kevesen éltek túl a háborút. Szemes Kálmán svéd menlevéllel szabadult 1944. szeptemberben Budapestre. A Gettóban Szalai Pál kapcsolata segített neki.

Szemes Anna apja orvos volt. Magyarországra menekültek Ausztriából. A naplóból kiderül, hogy apja csak rábeszélésre, nehezen fogadta el a svéd menlevelet. Röviddel előtte kapta meg a magyar állampolgárságot és félt, hogy a svéd menlevéllel a nehezen megszerzett magyar állampolgárságot elveszítheti.

Szemes Anna anyám barátnője volt. Naplóját a vészkorszakról anyám hagyatékában találtam meg. Az 1960-as években többször találkoztunk, de soha nem beszéltek a naplóról vagy a vészkorszakról.

Szemes Anna 1946

Fabienne Regard az Európa Tanács (Strasbourg) munkatársa

Fabienne Regard Docteur en science politique, historienne, Expert au Conseil de l'Europe Strasbourg

Az Európa Tanács szervezésében 2011 ősszel francia történészek látogatták meg Budapesten a Wallenberg emlékhelyeket. A budapesti Francia Intézetben előadást tartottam apám, Szabó Károly Wallenberggel kapcsolatos sorsáról. Az Európa Tanács munkatársa Fabienne Regard kérdéseket intézett a Világ Igaza intézet igazgatójához apám elismerésével kapcsolatban. Válaszokat kapott melyekből több tévedés is kiderült. Ígéretet kapott, hogy 2012 tavasszal felülvizsgálják apám ügyet.

Makacs tévedések 5 évvel a tanúvallomások és a tanúk ismételt tiltakozása után

(1) Irena Steinfeldt incorrect about rescue action January 8. 1945 ".... Stoeckler, but his statement, written immediately after the war, is the expression of thanks in general terms and does not contain any description of what it was exactly that Szabo did"

The english translation from this "Stoeckler statement":

<http://dl.dropbox.com/u/44938809/Karoly%20Szabo%20engl%20deutsch/Stockler%20English.pdf>
exactly the rescue action, exact date, exact rescued 154 persons with 8 Stoeckler family members, act was dangerous to Szabo-s own live ... what is here not exactly?

(2) Irena Steinfeldt other incorrect statement: "very difficult, especially the identification of the person(s) who was (were) responsible for their rescue. For obvious reasons under these circumstances no introductions were made, and therefore the survivors could only hear the name of their rescuer after the war."

Karoly Szabo was introduced by Wallenberg to the survivors exactly December 24. 1944, the rescue was January 8. 1945, Irena Steinfeldt has the exact witness from this introduction since Summer 2006, you can read here:

<http://dl.dropbox.com/u/44938809/Karoly%20Szabo%20engl%20deutsch/Eva-Loew-Abschrift%20%281%29.jpg>

(3) Irena Stenfeldt incorrect statement: "Szabo was acting under the instructions of Szalai Pal the superior from Szabo" This is totally new theorie of history constructed by Irena Steinfeldt: Szalai Pal was never the superior of Karoly Szabo, his superior was the swedish embassy, Wallenberg.

Dr. Kender György 2011. október 6. Új Kelet cikke

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/uj%20kelet%20dr%20kende/Uj%20Kelet%202011%20okt%206-a1.jpg>

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/uj%20kelet%20dr%20kende/Uj%20Kelet%202011%20okt%206%20-b1.jpg>

Gadó János cikke a Szombat újságban

Embermentő, elismerésre várva

Gadó János / 2012. június 14.

„A végidők terve úgy szólt, hogy bennünket, védetteket vagy a Dunába, vagy a gettóba visznek, ahol aztán jön a végső leszámolás és beteljesülés, a nagy hullahegyépítés a Klauzál téren. Már minket is levezényeltek a ház elé többórás sorban állásra, míg eldöntik, hogy hova. Túl sokan voltunk ahhoz, hogy egyszerűen a Dunába. Aztán jött két nem egészen szabályos egyenruhás alak, ordítózott a nyilasokkal, és visszaparancsolt bennünket a házba. Nem tudom, hogy ki volt ez a két embermentő, de hogy az volt, az bizonyos. Még Wallenberg emberei között is voltak ilyen merészek, akik mindenféle álöltözetekben, egyenruhától szerzetesi kámzsáig, embereket a valószínű halálból kimenekítettek.” (Konrád György Csodafigurák. Arcképek, pillanatfelvételek. Bp. 2006.)

Az egyik embermentő feltehetőleg Szabó Károly(*képünkön*) volt, akit a megmentettek – mivel nevét nem ismerték – „a bőrkabátos ember” néven emlegettek. Szabó Károly szerény családból származó fiatalember volt. 1941-ben annak rendje és módja szerint behívták katonának és kiküldték a keleti frontra. Szerencséje volt, megúsza, s katonai szolgálata után egyszerű írógép-műszerészként kereste kenyerét – történetesen a budapesti svéd követség gépeit is ő gondozta. Itt került kapcsolatba Fleischmann Ottó orvos-pszichológussal, aki segített neki feldolgozni a keleti fronton elszenvedett lelki traumákat. Fleischmann azonban arra is rábeszélte, hogy vállaljon részt az üldözöttek segítésében. A vak véletlen rendezte úgy, hogy 1944 júniusában ide toppant be Raoul Wallenberg, akit embermentésre küldtek a háborús Budapestre. A vak véletlen hozta magával, hogy Szabó iskolai osztálytársát, Szalai Pált 1944 októberében Szálasi egyik összekötő tisztjének nevezték ki. Szabó beszervezte Szalait, akinek segítségével iratokhoz, egyenruhához, kapcsolatokhoz jutottak. Mindezeknek igen jó hasznát vették a mentőakciók során.

Szabó legtöbbet emlegetett mentőakciójára 1945. január 8-án került sor. Ezen a napon a nyilasok betörték egy Üllői úti házba, mely a svéd követség védelme alatt állt, és az ott összeszedett 154 embert

a Duna partra hajtották. A kivégzés előtt pillanatokkal megjelent Szabó egy rendőrkülönítmény élén, és a halálra szánt embereket visszavezette az Üllői úti házba. Ott érték meg a felszabadulást.

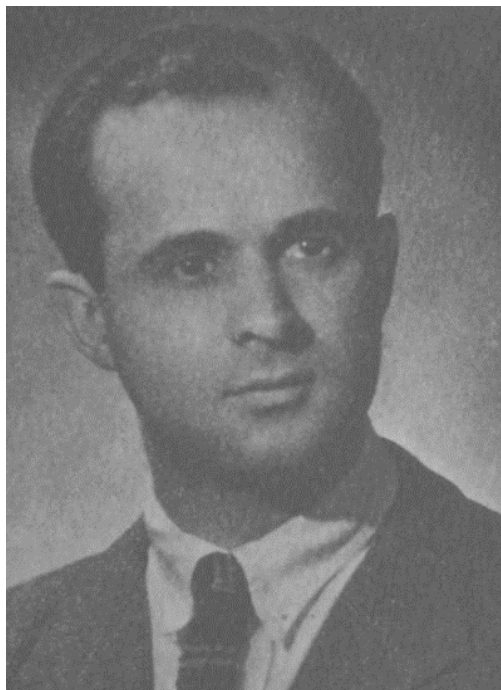
(Az elbeszélők itt nem egyformán emlékeznek a helyszínre: van, aki szerint az Üllői úti ház előtti tűnt fel Szabó és társa, mások szerint a nyilas főhadiszállás épületénél, és van, aki a Duna-partra emlékszik.)

Szabó 1945 után nem hagyta el Magyarországot, írógépműszerész cégét próbálta új életre kelteni, aminek az államosítás vetett véget. 1953-ban, az anticionista perek során őt is lefogták, és ötödmagával azzal vádolták, hogy része volt Wallenberg meggyilkolásában. Sztálin halála a pereket félbeszakította, Szabót 1953. november 15-én szabadon bocsátották. A koncepciók per előkészítő dokumentumokat megsemmisítették.

A vádlottak egészségét a gyötrelmes vallatás és a börtön aláásta. Szabó Károly 1964-ben, 48 éves korában meghalt.

Hősrünk nem sokat beszélt embermentő tetteiről, az ötvenes-hatvanas években ez nem volt téma. A Holokauszt csak a hetvenes évektől jelent meg a köztudatban, Magyarországon pedig igazából csak a rendszerváltás után. Olyannyira, hogy Szabó Károly fia, Tamás is csak sok évvel apja halála után értesült a fenti történetekről. 1990-ben Ember Mária író egy újságcikkben, a Magyar Nemzetben összefoglalta a fent említett koncepciók per történetét. Ismerősei hívták föl erre Szabó Tamás figyelmét, később ők bátorították, hogy forduljon a Jad Vasém Intézethez, amely nyilván méltányolni fogja apja nem mindennapi tetteit.

Szabó Tamás 1996-ban megkereste a Jad Vasém intézetet. Kérelméhez mellékelte egy 1947-es holland újságcikket, amely apja embermentő tevékenységét ismertette. Naiv módon lelkesedést várt, az intézet szigorú ügymenete azonban bürokratikusnak tűnt a szemében. A Jad Vasém igazgatója, Dr. Mordechai Paldiel tőle várta megmentett emberek tanúságtételének beszerzését, amin Szabó Tamás csodálkozott. Csalódott, egy év múlva abbahagyta a próbálkozást.

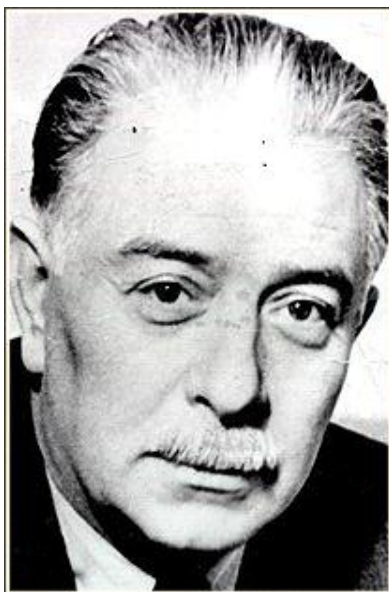

2006-ban Farkas Tibor, Ausztráliában élő Holokauszt-kutatótól megtudta, hogy könyvet írtak Szalai Pálról(*képünkön*), apja egykori harcostársáról. Ebben leírták a Duna parti mentőakciót, s mellékként közölték Stöckler Lajos (1953-ig a zsidó hitközség vezetője) ezt igazoló levelét. Stöckler és családja szintén a megmentettek között volt. Szabó Tamás újrakezdte a próbálkozást. Sikerült több túlélőt

felkutatni – kiderült, hogy azok már 1996-ban elküldték vallomásukat a Jad Vasém Intézetnek, amit az akkori igazgató levelében igazolt. 2006-ban az egyik megmentett, a Baselben élő Ewa Löw levelében leírta megmenekülésük történetét, melyben Szabó Károlynak kulcsszerepe volt. E próbálkozásokra válaszul 2008-ban Irena Steinfeldt asszony, az intézet igazgatója tudatta a tanúkkal, hogy kérésüket elutasítják, mert a vallomások nem felelnek meg a Jad Vasém előírásainak.

Ewa Löw unokaöccse, Dr. Tibor Klaber 2008. február 21-én panaszlevelet írt Irena Steinfeldt-nek. Ebben sérelmezte, hogy az elutasítás előtt anyjával és nagynénjével soha nem vették fel a kapcsolatot, nem jelezték, hogy a vallomások nem megfelelőek.

2010. február elsején egy másik megmentett, a Kanadában élő Korányi Ervin úgyszintén levelet intézett a Jad Vasémhez, ebben ismertette megmenekülésének történetét, mely szintén Szabó Károly személyéhez kötődik. Miután nem kapott kielégítő választ, panasszal fordult a Nemzetközi Raoul Wallenberg alapítványhoz. Ennek igazgatója, Baruch Tenenbaum szintén levelet intézett Irena Steinfeldt-hez. Az ügyben fellépett már Karsai László és Szita Szabolcs is.

Stöckler Lajos, az egyik megmentett

E sorok írója 2011. november 8-án írt e-mailt a Jad Vasémnek, érdeklődve az ügy állása felől. december 6-án kelt válaszában az Intézet munkatársa, Estée Yaari az alábbiakról tájékoztattott:

„A Népek Igaza kitüntetését külön bizottság ítéli oda, amely szigorúan megszabott kritériumok és szabályok szerint működik. Minden embermentés történetét gondosan megvizsgálják, hogy megfelel-e a kritériumoknak. Ezek közül a legelső, hogy az illető személy valóban az életét kockáztatta-e azért, hogy zsidókat megmentse a deportálástól vagy a haláltól. A történetet a túlélők vallomásával vagy korabeli levéltári dokumentumokkal kell alátámasztani.

Ez valóban komplex eset.

A javaslattevő bizottság, mely független, tagjai Holokauszt-túlélők, történészek, kutatók, és a legfelsőbb bíróság egy nyugalmazott bírójának vezet, ezt az ügyet kétszer is megvizsgálta. Sajnos hatvan évvel a történet után már nehéz tiszta képet alkotni arról, hogyan követték egymást az események, kik voltak a résztvevők, ezért a bizottság úgy döntött, hogy nem tudja Szabó urat mint a Népek Igazát elismerni. Tekintettel azonban a bizottság elnökének tudomására hozott új információkra, az ügyet újra megvizsgáljuk és a Bizottság plenáris ülésén fogjuk megvitatni.”

Szalai Pál 2009-ben megkapta a Népek Igaza – posztumusz – elismerést. Remélhetőleg Szabó Károllyal is ez történik majd.

Az 1953-as "Wallenberg gyilkosság" koncepció per

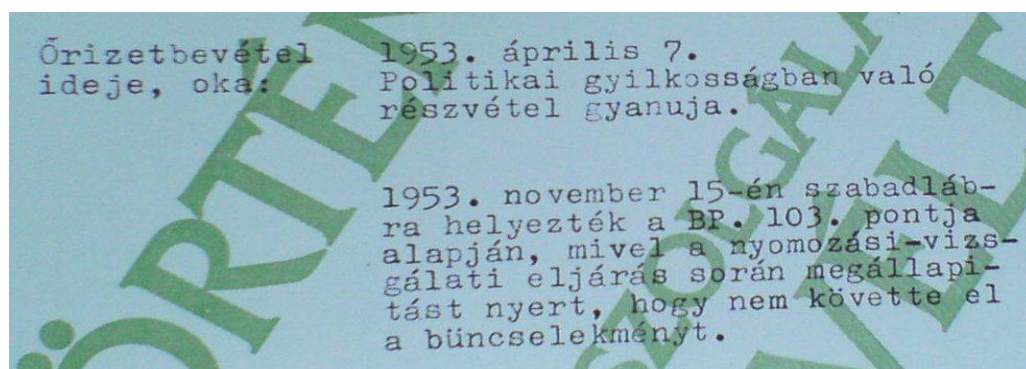
Apám Szabó Károly műszerész 1953 tavasszal váratlanul és teljesen nyomtalanul eltűnt, munkahelyére indult, oda nem érkezett meg. Családunk semmiféle felvilágosítást nem kapott róla. November közepén ugyanolyan váratlanul, előzetes bejelentés nélkül került haza. Nem csak az öltönye, de a vastag bőr cipője is szakadozott, széteső darabokban volt. Apám arcán sebhelyek, élete végéig nem gyógyuló forradások. Keveset beszélt a „sajnálatos tévedésből történt” fogságának körülményeiről. Élete végéig megfélemlítették, kísértették a titoktartásra kötelező, hatósági „jó tanácsok”, fenyegetések.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárát, mint a Történeti Hivatal jogutódját a 2003. évi III. törvény hozta létre. http://www.abtl.hu/index_h_start.html
2011. májusban kérésemre a Levéltártól másolatokat kaptam apám, Szabó Károly sorsával kapcsolatos dokumentumokról. Apám iratai a nagyobb, "Péter ügy" címmel vannak a levéltárban.

Péter Gábor és társai perét a keleti blokkban 1952 őszén kezdődött anti-cionista, antiszemita perek; a leningrádi orvos-per, a csehszlovák Rudolf Slansky-per mintájára tervezték. Néhány hónappal később – Raoul Wallenberg svéd diplomata meggyilkolása képtelen vádjával – őrizetbe vették Stöckler Lajost, a zsidó hitközség elnökét és Domonkos Miksát, a hitközség főtitkárát. A „vizsgálat” az idős Domonkos Miksa egészségét tönkretette, néhány hónappal később halálát okozta, Stöckler Lajos a kínzásoktól megzavarodott élete végéig ápolásra szorult. Ezért a tervezett koncepció perhez a kezdetben kiszemelt vádlottak nem voltak „alkalmasak”. Új koncepció készült. Őrizetbe vették Raoul Wallenberg két utolsó budapesti vacsoravendégét apámat Szabó Károlyt és apám gyerekkori barátját Szalai Pált. A harmadik vacsoravendég, Dr. Fleischmann Ottó nyugatra távozott. Ők hárman látták Wallenberget utoljára, mielőtt elindult a szovjet főhadiszállásra, hogy a budapesti Gettó élelmezéséről tárgyaljon.

A levéltári dokumentumokban előforduló vizsgálati tisztek neve nem ismeretlen, az interneten találtam róluk további adatokat. Balázsi Béla, a Wallenberg gyilkosság vizsgálat vezetője a Rajk, Kádár és Nagy Imre perekben is „történelmi” szerepet játszott.

Szabó Károly vizsgálati fogsága 1953. április 7. - 1953. november 15.

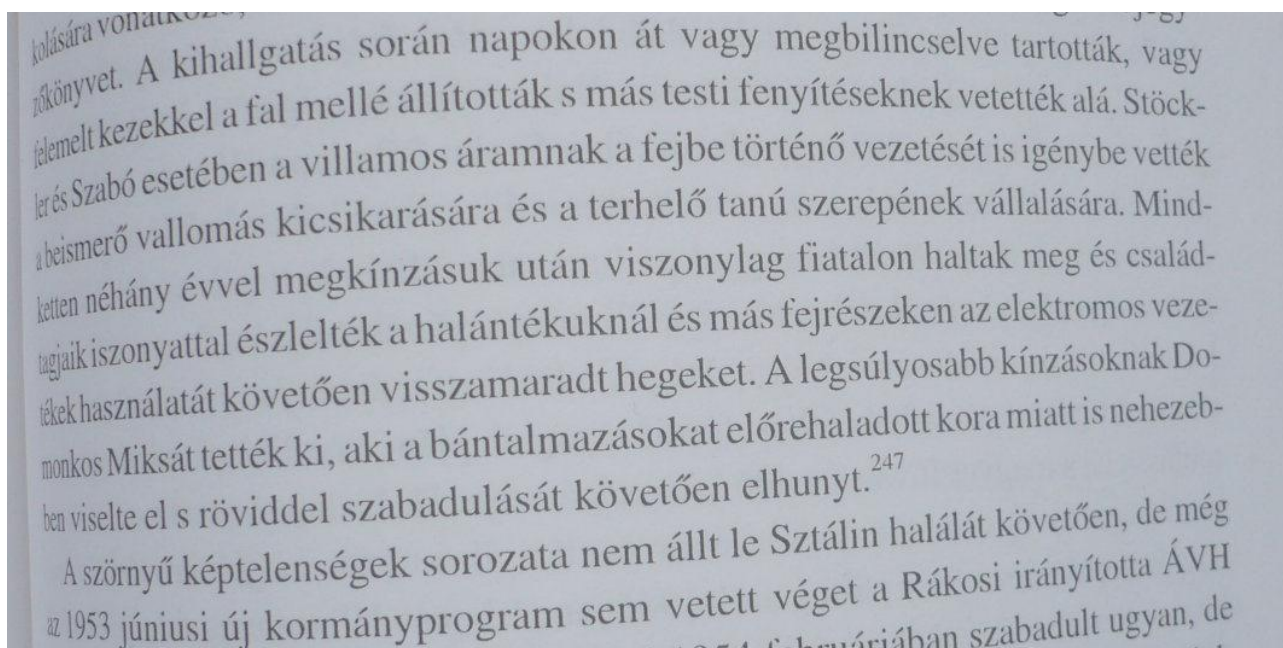

Az őrizetbe vétel Stöckler Lajos következő vallomása alapján történt:

"Szabó Károly 1945. januárban segédkezett Szalai Pálnak Raoul Wallenberg svéd követségi titkár meggyilkolásában".

Hogyan lehetséges, hogy Stöckler, akinek nyolc tagú családját Szabó Károly 1945 január 8.-án megmentette 1953-ban, vallomásában megmentőjét a Wallenberg gyilkosságban való részvétellel terhelte? Wallenberg meggyilkolásával eredetileg Stöckler Lajost és Domonkos Miksát vádolták. Domonkos Miksa az állambiztonsági vizsgálat kínzásait nem élte túl, Stöckler Lajos elméje a kínzások következtében elborult, élete végig ápolásra szorult.

A villamos áramnak a fejbe történő vezetése a Wallenberg gyilkosság koncepciójában

Szekeres József levéltáros könyve, Magyar Országos Levéltár, dokumentumok a Budapesti Gettó megmentéséről [ISBN 9637323147](https://www.isbn.hu/000000009637323147), Budapest 1997- Várostörténeti tanulmányok

Történelmi panelbeszélgetés a Magyar Tudományos Akadémián

A Külügyminisztérium Budapesten történelmi panelbeszélgetést rendezett 2012. december 6-án az 1953-as "Wallenberg koncepció serről", Wallenberg egykori segítőinek, apámnak tragikus sorsáról a Magyar Tudományos Akadémia felolvasótermében.

10/10 Fejérdy Gergely, az Magyar Külügyi Intézet (MKI) tudományos főmunkatársa (b) beszél a Raoul Wallenberg-ről folytatott tanácskozáson, a Magyar Tudományos Akadémián 2012. december 6-án. Az asztalnál Szita Szabolcs, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója, Gereben Ágnes, az ELTE tudományos főmunkatársa, Kónyáné Kutrucz Katalin, az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárának főigazgató-helyettese és Zinner Tibor, történész (b-j). MTI Fotó: Máthé Zoltán

Gereben Ágnes, a Szovjetunióval és utódállamaival foglalkozó történész arról beszélt, hogy a szovjet vezetés számára kellemetlen volt Wallenberg zsidómentő tevékenysége az 1930-as években állami szintre emelt antiszemitizmus miatt. A szovjetek által kivégzett lengyelországi zsidómentőkhöz hasonlóan Wallenberget is megvádolták a nációkkal való kapcsolattartással.

Zinner Tibor történész a második világháború utáni évekről elmondta, hogy a moszkvai zsidóellenes politika Magyarországon burkoltan jelent meg. Miközben a zsidóság ellen is törvénytelen pereket folytattak le, a kommunista pártból kiszorították a cionista mozgalom tagjait.

Szita Szabolcs történész, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója korabeli fotókkal és dokumentumokkal mutatta be Wallenberg segítőinek sorsát, akik közül többeket internáltak, elkobozták vagyონukat, és volt, aki külföldre menekült a meghurcoltatások miatt.

Kónyáné Kutrucz Katalin, az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárának főigazgató-helyettese a rendszerváltozás előtti dokumentumokkal mutatta be, hogy a magyar titkosszolgálatok nyilvántartották a Raoul Wallenberggel kapcsolatos információkat és ellenségesen tekintettek a rá emlékezőkre.

Martonyi János beszéde

Martonyi János külügyminiszter nyitóbeszéde a „Wallenberg koncepciók peréről” rendezett történelmi tanácskozáson Budapest, MTA, 2012. december 6.

Tisztelt Elnök úr! Excellenciás Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaim!

A Wallenberg-emlékév végéhez közeledünk. Az elmúlt hónapokban alkalmunk nyílt arra, hogy elmondjunk valami fontosat. Valami fontosat a XX. század tragédiájáról. Egy nép, és az ezt a népet befogadó, majd cserben hagyó nemzet tragédiájáról. Egy ember tragédiájáról. Az ember tragédiájáról. Jonathan Sacks, a Brit Nemzetközösség főrabijja írja valahol: a soá nem csak az intézmények, a vallás, a hatóságok, hanem az egész európai emberségünk csődje volt. De voltak emberek, akik nem vallottak kudarcot. Voltak, akik nem találtattak könnyűnek. Közülük néhányról szól ez a mai alkalom.

A Wallenberg centenárium alapgondolatának kidolgozásában a Külügyminisztérium – mondhatom nyugodtan büszkén – oroszánrészt vállalt. Köszönöm Németh Zsolt parlamenti államtitkárnak, a Wallenberg Emlékbizottság elnökének, munkatársainak, Kereszty Gabriellának, Miklós Annának, aki a bizottság titkári teendőit is ellátta. Köszönöm a bizottság tagjainak egész éves munkájukat. Köszönöm azoknak az önkormányzatoknak, társadalmi és civil szervezeteknek, kutatóknak, egyházi személyiségeknek, újságíróknak, és mindazoknak, akik értékes kezdeményezéseikkel tartalommal töltötték meg ez az évet. Valójában a Külügyminisztérium nem főszereplő, hanem inspirátor, katalizátor és koordinátor szeretett volna lenni mindazok számára, akiket vonzott a lehetőség, hogy hozzátegyenek ehhez. A Wallenberg-év tehát összkormányzati kezdeményezésből, de széles és sokszínű politikai és társadalmi szerepvállalással és együttműködésben valósult meg. Az év fővédnöke Áder János köztársasági elnök, akit ezért külön köszönet és elismerés illet. A Magyar Posta emlékbélyeget adott ki, az embermentőkről még az előző választási ciklusban elnevezett alsó Duna-rakpartok tábláikon is viselik immár az igazak neveit. A Nemzeti Múzeumban, de a metrón is fényképkiallítás hozta mindenkire közel Wallenberg és a hozzá hasonlók életének tanulságait.

Az események, rendezvények nem korlátozódtak Magyarországra. Nem tudom felsorolni mindazokat az országokat a világ legkülönbözőbb földrészein, ahol rendezvényekre, megemlékezésekre, konferenciákra került sor. Elismerés, köszönet illeti az ezeket szervező magyar nagykövetségeket is. És természetesen külön köszönet és elismerés illeti a svéd kormányt, személyesen külügyminiszterét, Carl Bildtet. Természetesen a svéd nagykövetséget, nagykövet asszonyt. És elismerés illeti az izraeli kormányt azért a segítségért, hozzájárulásért, amit ehhez az emlékévhöz adott.

Valójában most sem szeretnék én itt jómagam főszereplő lenni. Hiszen, amint ez elhangzott már elnök úr részéről, ez a konferencia a történészeké. Beszéljenek hát az általuk feltárt események.

A mostani tanácskozás kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy megmutassa az emlékév egyik alapgondolatának igazságát: Wallenberg és az ő sorsában osztozó segítőkinek története a magyar és kelet-közép-európai XX. század epítőmája. Akkor, amikor a többség saját életét igyekezett menteni, voltak olyanok, akiknek ennél is fontosabb volt, hogy másokat megmentsenek, saját életüket

kockáztatva ezzel. Wallenberg és a vele szovjet fogságba került sofőrje, Langfelder Vilmos sorsa ma már a részletek híján is közismert. Talán még mindig kevésbé ismert az, hogy az embermentésben nekik segítőknek sem elismerés, hanem újabb üldöztetés lett a sorsuk. Gyorskocsi utca, Andrassy út 60. Hogy aztán többségük elfeledve, szegényen, teljes elszigeteltségben éljen és haljon meg. Ez a konferencia nem tud nekik igazságot szolgáltatni a justitia értelmében. De a veritas feltárása, a szelíd emlékezés talán mégis segít. Hiszen az ő családtagjaik közül még sokan élnek, s itt is lehetnek velünk.

Külön tisztelettel és szeretettel köszöntöm körünkben Szabó Tamást, Wallenberg egykori segítőjének, a „titokzatos bőrkabátos úrnak”, Szabó Károlynak a fiát. Nagyon nagy örömünkre szolgált, hogy édesapja, megérdemelten, ez évben posztumusz megkapta az izraeli Yad Vashem kitüntetését, a világ igaza címet.

A Wallenberg-per a Rákosi-korszak talán utolsó koncepciós eljárása lett volna, a leningrádi zsidó orvosok ellen készülő per leágazása, de a nemzetközi munkásmozgalom egyes, nagy befolyású, zsidó származású képviselői, a cseh Slansky vagy a román Anna Pauker ellen indított eljárásokkal is összefüggésben. Van azonban talán egy ennél mélyebb magyarázat is a történetekre. Wallenberg és segítői szembeszálltak a náci önkénnyel. Bátorságuk, belső szabadságuk miatt az effélék halálos veszélyt jelentenek minden zsarnokságra. És a zsarnokok, az ösztönös pszichológusok pontosan megérik ezt.

De azzal, hogy a kommunista rémuralom áldozatairól, Sztálin antiszemita hajlamairól beszélünk, nem relativizáljuk-e Wallenberget és a soát?

A közgazdaságtanból ismert fogalom a double dip, a W görbájú recesszió. A magyar történelem ehhez hasonló kettős mélyponton ment keresztül: 1944, az annus terribilis, ahonnan talán lett volna esély felemelkedni. Ám a szín újra elsötétült: 1948-1949-től Sztálin haláláig mélyül az éjszaka.

A mélypontban sötét van. A manikeusok és más gnosztikusok szerint a fény és a sötétség egyenrangú, egymással harcban álló princípiumok. A zsidó és keresztény ortodoxia azonban mást mond. A sötétség a fény hiánya, és tehetetlen a világossággal szemben. Egy apró mécses képes megtörni és eloszlatni. „A fény a sötétségben világít” – olvassuk János evangéliumában.

Egyetlen szabad lelkiismeretű ember egyetlen szabad döntése is elég. A sötét időkben Wallenberg és társai eszményeik, de legalábbis normáik, emberségük fényénél igazodtak el. Üzenetük egyszerű: mindig lehet a helyes utat választani, lehet nemet mondani.

Egyes történészek szerint – s ma ez már szinte közhely - a huszadik század rövid volt: 1914-től 1989-ig tartott csupán. E rövid század hosszú árnyéka azonban rávetül az új évszázadra. Sötétségbe borulhatunk, ha megengedjük az uszító beszédet, a verbális és más erőszakot a másmilyen származású, hátterű emberekkel, a gyengébbekkel és az elesettekkel. Nem engedjük meg. A mai világ verbális áradatában még fontosabb figyelni a szavak erejére, és fenntartani érzékenységünket. A XXI. században másként ugyan, de szintén nehéz a helytállás a társadalom egészéért, a kisebbség és többség békés együttéléséért. Mégis, nekünk, felelős és jóérzésű embereknek mindig, minden körülmények között ki kell állnunk azokért, akik a devalválódott szavak célpontjaivá válhatnak. Ez

erkölcsi kötelességünk.

De nem elég nemet, igent is kell mondani. A háborút követő évtizedekben nem lehetett fájdalmainkról beszélni. Olyan országot szeretnénk, ahol mindenki abban a reményben merhet szabadon a saját fájdalmáról beszélni, hogy együttérzésre talál. Olyan országot, ahol a másik ember és népcsoport vagy közösség fájdalma ugyanolyan fájdalom, mint a sajátunk.

Senki sem próféta a saját hazájában – tartja a bibliai mondás. De József, az idegen megmentette Egyiptomot az éhínségtől. Ennek az emlékévknek egy idegen diplomata áll a középpontjában. Wallenberg diplomata volt, aki felismerte, hogy a státusában rejlő nagyobb lehetőséggel nagyobb felelősség is jár. Minden diplomatának a saját nemzete érdekeit kell képviselnie. De egyúttal azért is tehet, hogy ez a világ jobb hely legyen. Wallenberg akkor és ott inkább az utóbbit tartotta szem előtt – és ezzel hazájának is múlhatatlan értékű szolgálatot tett. Szerencsésebb történelmi helyzetekben a két törekvés ellentmondása föl sem merülhet, sőt, azok erősítik egymást. Hiszem, hogy ma minden válság és baj ellenére szerencsésebb korban élünk, amelyben könnyebb, kevésbé kockázatos jót tennünk. Nekünk az a felelősségünk, hogy a történelem ilyen irányban haladjon tovább, és Európa, s hazánk, s minden sokat szenvedett nép végképp kiléphessen az előző század árnyékából.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Video

<http://www.kormany.hu/hu/kulugyminiszterium/video/martonyi-janos-nem-engedhetjuk-meg-az-uszito-beszedet>

Külön tisztelettel és szeretettel köszöntöm körünkben Szabó Tamást, Wallenberg egykori segítőjének, a „titokzatos bőrkabátos úrnak”, Szabó Károlynak a fiát. Nagyon nagy örömeinkre szolgált, hogy édesapja, megérdemelten, ez évben posztumusz megkapta az izraeli Yad Vashem kitüntetését, a világ igaza címet.

Szabó Tamás beszéde

Tisztelt Elnök úr, Miniszter úr, Nagykövet hölgyek és urak, professzor hölgyek és urak, tisztelt megjelentek!

Köszönöm a történész professzor asszonyok és urak előadást. Olyan kort mutattak be itt most nekünk, amit az én édesapám, Szabó Károly megélt, saját bőrén tapasztalhatott.

Raoul Wallenberghez még a legbátrabb embermentők közül is kiemelkedik, annyi jótett és annyi embermentő akció fűződik az Ő nevéhez, ami egyedi, kivételes. Wallenberg hatása a környezetére olyan volt, hogy Édesapám sorsát is meghatározta az a nap, amikor Wallenberggel megismerkedett, ezért Ő is úgy döntött, segíteni fogja a svéd diplomatát.

Apám, háborúellenes, békeszerető ember volt, miután már megjárta 1941-ben a II. világháború poklát. 1944 nyarán írógép műszerésként elhelyezkedett a svéd nagykövetségen. 1944 októberétől Gestapo tisztekhez hasonló öltözetben, bőrkabátban bukkant fel Budapest különböző pontjain, intézkedett nagy hangerővel határozottságot színelve, így mentve meg több üldözött zsidó embert. Rugalmasan használta svéd, vagy magyar titkosrendőri és német igazolványait. Gyerekkori barátja Szalai Pál látta el titkosrendőri és német igazolványokkal.

1944. Decembertől ez akár az életébe is kerülhetett volna amikor teljesen kiszámíthatatlan fegyveres nyilas suhancok garázdálkodtak Budapesten. Titkosrendőri igazolványa szerint „dr. Nagy Ivánként” mutatkozott be, gyorsan cselekedett, hangos volt a félelem leplezésére (Kati Marton könyvében). Nem nevezem hősnek édesapámat, de azért is tartom fontosnak elmondani az Ő történetét, hogy elmondhassam, sokan mások sem értettek egyet a zsidóságot kirekesztő, majd üldöző politikával. És bár sokan nem értettek egyet vele, mégsem segítettek félelemből, vagy kényelemből, vagy követségi kapcsolatok hiányában, ma már csak találgatni lehet.

Büszke vagyok arra, hogy az én Édesapám akkor lett a leghasznosabb Wallenbergnek, amikor már a nyilasok egyre jobban fenyegettek.

Édesapám ekkor hozta össze Wallenberget Szalai Pállal. Szalai Pál magas rangú nyilas volt ugyan, de ideológiájában már rég nem azonosult a párttal. Úgy döntött, segíteni fogja Wallenberget, ami azért volt nagy szó, mert Szalainak tényleg nagy hatalma volt a párton belül, szavának súlya volt.

Zseniális húzása volt Wallenbergnek és Édesapámnak, hogy felhasználták ezt a kapcsolatát, mert Szalai valóban hathatósan segítette a budapesti gettó megvédésében Wallenberget.

1945. január 16-án este Wallenberg 3 vendéggel Dr. Fleischmann, Szalai és apámmal vacsorázott, majd január 17-én Wallenberg eltűnik. Szalai és Apám a vacsoravendégek 8 évvel később újból találkoztak, akaratuk ellenére a Gyorskocsi utcai börtönben, képtelen, abszurd váddal illetve: nevezetesen azzal, Ők gyilkolták meg Wallenberget.

Én most nem kívánom ezt a koholt pert elemezni, hiszen azt nálam szakavatottabbak, a témát mélységében kutató professzorok már megtették. De el szeretném Önöknek mondani, amit gyerekként átéltem és érzékelttem Édesapám mellett: Édesapám életét derékba törte a megaláztatás. Bár fizikailag is bántalmazták, olyan sebeket, hegeket okozva testén, amelyek soha nem tűntek már el, mégis, a lelki megaláztatás, kínzás okozta a mélyebb sebet rajta. Édesapám soha nem tudta feldolgozni, hogy a kommunista rezsim egy ennyire brutális, cinikus megoldást választott, így akarva választ adni a Wallenberg hollétét számon kérő kérdésekre.

Azokat az embereket kínozták, akik egyszer már felemelték a fejüket és szembenéztek a pokollal, az abszolút reménytelenséggel, és valószínűleg azt is hitték, a történelem ilyen sötét korszaka után ez az élet már nem tud több szenvedést okozni. Tévedtek. A sztálini diktatúra képes volt erre.

El szeretném Önöknek mondani, hogy milyen öröm volt meghallanom a hírt, hogy Édesapám, 68 év után végül posztumusz megkapja a Világ Igaza kitüntetését. Nem hiszem, hogy vágyott volna különösebb elismerésre tettei után, de abban biztos vagyok, hogy elégtétel lenne ez neki azok után, amit 1953-ban megélt.

Köszönöm ebben segítségét a már elhunyt Ember Máriának, aki elsőnek megírta 1990-ben apám koncepció perét, az itt jelenlévő Szita Szabolcsnak aki 2010-ben elismerte apámat mint embermentőt és többeknek akik az elismerésben segítettek.

Meg szeretném köszönni továbbá Édesapám nevében azoknak az egykori, Apám által megmentett embereknek, akik soha nem feledkeztek el rólunk, háttérből kapcsolatokkal segítettek abban, hogy apámnak a börtön után munkája legyen, élni tudjunk a kommunizmus idején. Köszönöm.

A XX. századi diktatúrákért már nincs kit felelősségre vonni, egy emberélet szenvedéseit nem lehet mérni, nem is lehet jóvátenni, mégis, azt gondolom, van közös felelősségünk. Erkölcsi kötelességünk elmondani, hogyan hurcoltak meg olyan embereket, akik Wallenberg mellett, az ő elveit vállalva, azokban osztozva tevékenykedtek, közös felelősségünk, hogy ezek a szörnyű tettek ne kerüljenek elhallgatásra.

Örömmel látom, hogy sok fiatal eljött a mai konferenciára. Remélem, hogy felkeltettük

érdeklődésüket, és jobban meg kívánják ismerni e témát.

Azt gondolom, hogy a múlt sebeinek begyógyulásához az segít, ha arról lehet szabadon beszélni. Édesapámnak erre nem volt lehetősége, helyette itt most én tettem meg. Köszönöm, hogy elmondhattam Önöknek, mire ítélte a történelem, az elnyomás, az emberi gonoszság olyan jóérzésű embert, mint az Édesapám.

Köszönöm a Tudományos Akadémia és a Külügyminisztérium segítségét, hogy lehetővé tették e konferencia megvalósulását. Külön köszönöm a professzoroknak, hogy kutatták édesapám sorsát.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

Időrend 1990 – 2013

1990 május 26. Magyar Nemzet - Ember Mária újságcikke a Wallenberg Gyilkosság kirakatperről

A következő véletlen indította el a folyamatot apám történetének felderítéséhez: általános iskolai barátom (Jánossy István, Lukács György unokája) olvasta a fenti újságcikket és telefonált édesanyámnak, hogy érdemes lenne felvenni a kapcsolatot Ember Máriával.

1992 Ember Mária könyve a Wallenberg Gyilkosság kirakatperről, interview édesanyámmal, Wallenberg emlékkiállítás a Budai Várban, dokumentumok a Wallenberg gyilkosság kirakatperről

1994 Ember Mária könyve az 1992-es budapesti Wallenberg emlékkiállításról - Személyesen találkoztam Ember Máriával, javasolta, hogy vegyem fel apám ügyében a kapcsolatot Yad Vashemmel

1996 Levelet küldtem Yad Vashem emlékhelyre. Mellékeltem egy 1947-es holland újságcikket ahol megmenekült tanúk apámról nyilatkoztak. Apám kivégzés előtt, a Duna partról mentette meg őket.

Paldiel a Világ Igaza Intézet igazgatója válaszában a németországi izraeli követség által hitelesített aláírást kéri.

A hitelesített aláírást és néhány nekem ismert, megmenekült tanú nevét, címét (Basel, London) elküldtem a Világ Igaza Intézethez. Meglepetésemre a Világ Igaza intézet tőlem várta, hogy a tanúktól igazolásokat szerezzek be. Ezzel nem tudtam elvileg akkor és most később sem egyetérteni. Véleményem szerint ez a Világ Igaza Intézet feladata lenne. Még a látszatát sem akartam, hogy én befolyásolom a tanúkat.

Az 1947-es holland újságcikkkel jeleztem, hogy több mint 100 ember megmentéséről van szó és néhány nekem ismert tanút megneveztem, minden további, kapcsolatfelvétel a Világ Igaza Intézet feladata lenne.

1997 Paldiel igazgató levele 1997 február 18. Nem foglalkoznak tovább apám ügyével, a tanúkkal nem vették fel a kapcsolatot, azoknak kell jelentkezni. Amit én küldtem az nem számít, hiszen csak a megmenekültek vallomásaival hajlandók foglalkozni. Kérdezem: ha ez ilyen világos, akkor miért szólítottak fel az aláírásom hitelesítésére az izraeli követségnél?

A következő 9 évben nem foglalkoztam tovább az ügyel.

2006 Farkas Tibor Holokauszt kutató Ausztráliából felvette velem a kapcsolatot
2006 április 28. Kaptam tőle postán Szekeres József levéltáros könyvét Szalai Pálról. A könyvben egy levéltári dokumentum 1945 februárban a dunaparti mentőakcióról. Stöckler Lajos aláírása a dokumentumon. A történész Farkas Tibor kapcsolatban volt az 1956-ban Ausztráliába menekült Stöckler családdal és így figyelt fel apám történetére is. Stöckler a hitközség elnöke volt 1945-ben.

Farkas Tibor újra felhozta a javaslatot a Világ Igaza hivatallal. Akkor írtam az általam ismert megmenekülteknek Baselba és tőlük még további neveket is megtudtam akik a halálraítélt csoportban velük együtt voltak. 2006. májusban elküldték a vallomásaikat apámról a Világ Igaza Intézetnek együtt barátjukkal aki 1945-ben szintén a csoportjukban volt és 1996-ban Jeruzsálemben élt.

Paldiel a Világ Igaza Intézet igazgatója 2006. október 23. igazolja a májusban elküldött tanúvallomások megérkezését.

2008 Irena Steinfeldt a Világ Igaza Intézet új igazgatója rövid levelet küld a megmenekült tanúknak.
2008. január 23. Közli a tanúkkal, hogy kérésüket elutasítják, ez az eset nem felel meg a hivatal előírásainak. Az, hogy mit kifogásolnak nem derül ki a szövegből.

Dr. Tibor Klaber, az egyik tanú fia panaszlevelet ír Irena Steinfeldt-nek 2008. február 21.-én. Sérelmezi, hogy az elutasítás előtt anyjával és nagynénjével soha nem vették fel a kapcsolatot, nem jelezték, hogy a vallomások nem megfelelőek. Erre a levélre választ soha nem kapott.

Az én panaszlevemre szintén nem kaptam választ amiben kértem valamiféle logikus indokolást az elutasításért. Miután a Német Zsidó Tanács elnökétől Charlotte Knoblochtól kértem támogatást kaptam Irene Steinfeldtől egy nagyon rövid, ellentmondásokkal teli indokolás félét. Ennek a tartalmát neves magyar Holocauszt kutatók teljesen értelmetlennek ítélték meg. Az iratbetekintést megtagadták nekik a Yad vashemnél.

2009 Az interneten egy 2006-ban megjelent életrajzi könyvben megtaláltam a csoport megmentésének történetét. Felvettem levélben a kapcsolatot a szerzővel, Prof. Erwin Korányival.

2010 Erwin Korányi írt egy új tanúvallomást a megmeneküléséről 1945. január 8.-án. Irena Steinfeldt ezt a tanúvallomást is elutasította.

Prof. Korányi velem együtt panasszal fordult a Nemzetközi Raoul Wallenberg alapítványhoz. Az alapítványnál a Világ Igaza Hivatal korábbi igazgatója Paldiel véleményezte a dokumentumokat és az alapítvány igazgatója Baruch Tenenbaum tiltakozó levéllel fordult a Világ Igaza Hivatalhoz. Ennek a tiltakozásnak semmi hatása nem lett.

2011 Francia Holokauszt kutatók, egyetemi tanárok az Európai Parlament szervezésével nyáron Budapesten jártak Raoul Wallenberg budapesti emléke nyomán. A Francia Intézetben egy előadást tartottam apám sorsáról 1945-ben és az 1953-as Wallenberg meggyilkolása koncepciós perről. A hallgatók hiányolták apám elismerését a Világ Igaza Hivatalnál.

Októberben az Európai Parlament francia munkatársa kérdéssel fordult a Világ Igaza Hivatalhoz apám elismerésével kapcsolatban. Korábban ilyen kérdésekre ismert magyar történészeknek semmi választ nem adtak, most meglepetésre Irena Steinfeldt magyarázkodni kezdett. Szövege ellentmond apám ügyében leadott tanúvallomásokkal, dokumentumokkal, valamint a nyilatkozatból kiderül, hogy az 1945 magyar történelemről téves nézetei vannak. Miért nem kérdezi meg a magyar Holokauszt kutatókat? Inkább kitalál saját fantáziából egy új magyar történelmet?

2012 Gadó János a SZOMBAT újságírója levélben érdeklődött Yad Vashemnél apám ügyéről. Válaszban jelezték, hogy 2012 tavasszal újra felülvizsgálják apám ügyét.

2012. május 1-én Gadó János cikke “Embermentő elismerésre várva” reklamálja az elmaradt felülvizsgálatot.

2012. szeptemberben személyes meghallgatást kértem a müncheni izraelita közösség irodájában. Véletlenül aznap, amikor a beszélgetésre meghívtak volt Charlotte Knobloch elnöknő 80. születésnapja. Személyes meghallgatásom után, két héten belül megszületett apám elismerése amit Irena Steinfeldt levélben igazolt nekem.

2012. december 4. Gadó János cikke a SZOMBAT újságban “[JAD VASEM ELISMERÉS, 68 ÉV UTÁN](#)”

2012. december 6. „Wallenberg koncepciós perről” rendezett történészi tanácskozás a Magyar Tudományos Akadémián

Köszönet

mindazoknak akik tanúskodtak apám, Szabó Károly embermentő munkájáról és közbenjártak Yad Vashemnél a Világ Igaza kitüntetés adományozásában.

A statement of gratitude for assistance and support. To all the outstanding people who have motivated me through e-mail, phone, interviews I owe an everlasting debt of thanks to:

Dr. Erwin K. Koranyi professor emeritus at the University Ottawa
witness in his Book „Chronicle of a Life”, 2006

Tibor Farkas, Melbourne, journalist, research about Pal Szalai

Jacov Steiner professor emeritus at the Hebrew University Jerusalem witness in letters to Yad Vashem

Dr. Eva Löw and her sister Dr. Anna Klaber in Basel, witness

Maria Ember, journalist and researcher in Budapest, interviews in newsletter and her book 1990, 1992, http://hu.wikipedia.org/wiki/Ember_M%C3%A1ria

Gabor Forgacs, Budapest, witness, archives, list of persons in Wallenbergs central office

Dr. George Kende, journalist in Jerusalem, witness in newspapers in Jerusalem, letters to Yad Vashem

Andrew S. Geiger, Mensch Foundation, www.mensch.hu

Professor Szabolcs Szita director Holocaust Museum in Budapest,
letters and interviews in Jerusalem, Yad Vashem

Professor Laszlo Karsai University Szeged, Hungary, letters and interviews in Jerusalem, Yad Vashem

János Gadó, journalist, www.szombat.org

Fabienne Regard Docteur en science politique, historienne, Expert au Conseil de l'Europe
Strasbourg

Dr. Jozsef Korn lawyer in Budapest, thanks for contacts

Wallenberg Family Archives, Marie Dupuy (Marie von Dardel) niece of Raoul Wallenberg,
documents from the years 1940 - 1948 and internet sources

Professor Tibor Vámos, „The Computer and Automation Research Institute, Hungarian
Academy of Sciences", thanks for contacts

Charlotte Knobloch, Munich, Vice President of the [European Jewish Congress](http://en.wikipedia.org/wiki/European_Jewish_Congress) and
the [World Jewish Congress](http://en.wikipedia.org/wiki/World_Jewish_Congress). http://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte_Knobloch

Kapcsolatos szövegek, fényképek

Wallenberg svéd diplomata meggyilkolása (magyar, angol, orosz nyelven)

<http://mek.oszk.hu/09600/09621/pdf/>

Fáklya 1947 politikai hetilap 15 oldal

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/Faklya/Faklya%201947%20januar.pdf>

vagy itt

<https://docs.google.com/file/d/0B7mq3gQZeftMdmRuQkQyTS1vVXc/edit>

Szemes Anna naplója 57 oldal, 1944. március 19. - 1945. január 16.

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/Szemes%20Anna%20magyarul/Szemes%20Anna%201944-45.PDF>

vagy itt

<https://docs.google.com/file/d/0B7mq3gQZeftMQWt1ZmNUMXFnSlk/edit>

Dr. Kender György 2011. október 6. Új Kelet cikke

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/uj%20kelet%20dr%20kende/Uj%20Kelet%202011%20okt%206-a1.jpg>

<https://dl.dropbox.com/u/44938809/uj%20kelet%20dr%20kende/Uj%20Kelet%202011%20okt%206%20-b1.jpg>

Szabó Károly 2012. november 12.-én a Világ Igaza kitüntetést kapta.

[http://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_K%C3%A1roly_\(m%C5%B1szer%C3%A9sz\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_K%C3%A1roly_(m%C5%B1szer%C3%A9sz))

Megemlékezés a Magyar Tudományos Akadémián (Fényképek)

<https://picasaweb.google.com/113991532842050650466/MTA6Dezember2012>

Szabó Tamás dbforum@online.de

Irodalom

Lévai Jenő 1948-as, történelmileg elismerten hiteles Wallenberg könyvét az internet BOOKs számítógépes funkcióval megvizsgáltam, a kérdésem az volt, hogy ismert személyek és helyszínek hány oldalon fordulnak elő Lévai könyvében.

Személyek hány oldalon fordulnak elő a könyvben?

Wallenberg	78 oldal
Wohl Hugó	14 oldal
Szabo Karoly	12 oldal
Langfelder	9 oldal
Forgács	8 oldal
Stöckler	7 oldal
Szalai	5 oldal
Fleischmann	3 oldal
Domonkos	3 oldal

Helyszínek

Pozsonyi út	17 oldal
Jókai út	17 oldal
Gyopár utca	11 oldal
Városháza	8 oldal
Duna	5 oldal
Minerva út	5 oldal
Benczur utca	4 oldal
Üllői ut	3 oldal